

ІННОВАЦІЙНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ВНЗ

Гришко Ю.А.

69600, Запорізький національний університет, вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

yuriy_grishko@mail.ru

У статті розглядається можливість застосування інноваційних методів навчання для підвищення рівня фізичної активності, оздоровлення, мотивованого інтересу студентів до цінностей фізичної культури. Під час занять фізичним вихованням проводився моніторинг успішності та факторів, які впливають на її підвищення і зниження відповідно. Також проводилося систематичне анонімне опитування студентів різних спеціальностей і різних років навчання на базі Запорізького національного університету, дані якого були оброблені і використані, як практичне підтвердження появи певних тенденцій та інноваційних напрямків у навчанні фізичного виховання. Теоретично тенденції були підтвержені при порівняльному аналізі ряду робіт українських дослідників і вчених, що стосуються вказаної теми і були опубліковані в останні десять років. Також у роботі розглянуті глобальні причини, які призвели до появи необхідності в пошуку нових рішень.

Ключові слова: студенти, здоров'я, зацікавленість, державна програма.

ИННОВАЦИОННЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ НА ЗАНЯТИЯХ ФИЗИЧЕСКОГО ВОСПИТАНИЯ В ВУЗЕ

Гришко Ю.А.

69600, Запорожский национальный университет, ул. Жуковского, 66, г. Запорожье, Украина

yuriy_grishko@mail.ru

В статье рассматривается возможность применения инновационных методов обучения для повышения уровня физической активности, оздоровления, мотивированного интереса студентов к ценностям физической культуры. Во время занятий физическим воспитанием проводился мониторинг успеваемости и факторов, которые влияют на её повышение и снижение соответственно. Также проводилось систематическое анонимное тестирование студентов разных специальностей и разных годов обучения на базе Запорожского национального университета, данные которого были обработаны и использованы, как практическое подтверждение появления определенных тенденций и инновационных направлений в обучении физическому воспитанию. Теоретически тенденции были подтверждены при сравнительном анализе ряда работ украинских исследователей и учёных, касающихся затрагиваемой темы и опубликованных в последние десять лет. Также в работе рассмотрены глобальные причины, которые привели к появлению необходимости в поиске новых решений.

Ключевые слова: студенты, здоровье, заинтересованность, государственная программа.

INNOVATIVE TEACHING METHODS TO ENGAGE IN PHYSICAL EDUCATION IN UNIVERSITY

Grishko Yu.

69600, Zaporizhzhya national university, Zhukovsky str., 66, Zaporizhzhya, Ukraine

yuriy_grishko@mail.ru

The article deals with the possibility of using innovative teaching methods to increase the level of physical activity, health, students' motivated interest to the values of physical training. During physical education classes performance and the factors that influence its increase and decrease were monitored. Also the systematic anonymous testing of students of different specialties and different years of study was conducted on the basis of Zaporizhzhya National University. This data was processed and used as a practical confirmation for the emergence of certain innovative trends in teaching physical education. Theoretically, trends have been confirmed by a comparative analysis of a number of works of Ukrainian researchers and scientists, concerning the subject and published in the last ten years. Also the global causes, which have led to the need to find new solutions, were considered in the article.

Key words: students, health, interest, the Government Programme.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Основними завданнями фізичної культури і спорту є постійне підвищення рівня здоров'я, фізичного та духовного розвитку населення, сприяння економічному і соціальному прогресу суспільства, а також утвердження міжнародного авторитету України у світовому

співтоваристві [5]. Ці положення закріплені в Законі України «Про фізичну культуру і спорт» та ряді нормативних актів, до яких належить Загальнодержавна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки [4].

Відповідно у вищих навчальних закладах фізична культура представлена як навчальна дисципліна і як найважливіший компонент формування цілісного розвитку особистості студента. Як складова частина загальної культури вона є обов'язковим розділом гуманітарного компоненту освіти, значущість якого виявляється через гармонізацію духовних і фізичних сил.

Історично фізична культура складалась під впливом практичних потреб суспільства в повноцінній фізичній підготовці людини до праці. Проте з інтенсифікацією життя пересічного українця, а насамперед студента, появою великої кількості нових видів діяльності та засобів одержання інформації фізичне виховання набуває особливої важливості й нагальності.

Державна програма окреслює проблеми, на подолання яких спрямована, причини їх виникнення, шляхи та способи вирішення, очікувані результати. Вона також передбачає вимоги щодо організації підтримки та зміцнення здоров'я різних категорій громадян, вимоги до навчальних програм щодо фізичного виховання, систему програмно-оціночних нормативів. Державна програма є загальною настановою до дій, проте вона залишає місце для пошуку та використання інноваційних педагогічних методів.

Так, актуальність покращення сучасного наповнення системи фізичного виховання студентів України зумовлена низкою чинників:

- демографічною кризою (населення України на серпень 2014 року за даними Держкомстату складало 42, 98 мільйона осіб);
- погіршенням стану здоров'я населення, зокрема і студентів, із встановленням діагнозу прогресуючих хронічних хвороб серця, гіпертонією, неврозом, артритом, ожирінням тощо;
- збільшенням кількості осіб, які за станом здоров'я віднесені до спеціальної медичної групи;
- зменшенням кількості осіб, які за фізичними показниками можуть бути залучені до спорту вищих досягнень;
- відсутністю сталих традицій та мотивацій щодо заняття власним фізичним розвитком та ведення здорового способу життя;
- невідповідністю існуючої системи потребам сучасної дійсності;
- недостатнім науковим дослідженням можливостей використання інформаційних технологій підчас занять з фізичного виховання.

АНАЛІЗ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ І ПУБЛІКАЦІЙ

Стан здоров'я студентів вищих навчальних закладів досліджували й аналізували такі українські вчені, як Г. Грибан і Л. Долженко [2;3].

Питання формування мотивів, потреб і ставлення студентів до занять фізичними вправами були розглянуті в дослідженнях В. Ареф'єва, Євгеніуша Боляха, О. Бубела, Г. Іванова, В. Щербини та ін. [1;6;8].

Педагогічна проблема навчання студентів із застосуванням інформаційних технологій розглянута в дисертації Н. Побережної. Автором виявлено, що «інформатизація освіти є одним з найважливіших механізмів реформування системи освіти, при цьому інформатизація дозволяє: побудувати відкриту систему освіти, яка забезпечує кожному студенту власну спрямованість навчання; ефективно організувати пізнавальну діяльність студентів під час навчального процесу; використовувати принципово нові пізнавальні засоби; змінити організацію процесу пізнання на основі зміщення акценту в бік синергетичного мислення; утворити ефективну систему керування інформаційно-методичним забезпеченням та ін.» [7].

Аналіз літературних джерел і дисертаційних досліджень свідчить, що проблема формування та підвищення зацікавленого ставлення студентів університетів до потреби в заняттях фізичними вправами й спортом за допомогою інноваційних педагогічних методів досі не стала предметом комплексного вивчення. Публікації, які торкалися цієї теми, висвітлювали її лише з точки зору певної галузі наукових знань.

ФОРМУЛЮВАННЯ МЕТИ І ЗАВДАНЬ ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета дослідження – визначення доцільності застосування інноваційних методів навчання задля підвищення рівня фізичної активності, оздоровлення, вмотивованого інтересу студентів до цінностей фізичної культури.

У дослідженні використовувалися такі методи: аналіз літературних джерел, метод збору соціальної інформації (письмове опитування), методи математичної статистики.

На базі Запорізького національного університету було проведено дослідження, в якому брали участь 50 студентів різних факультетів. Під час дослідження була проаналізована науково-методична література з теми, проведено опитування, анкетування та обробка отриманих даних.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Студент, який живе в швидкому темпі сьогодення, є соціально активним, спраглим до якісної інформації, процес пізнання в нього тісно пов'язаний з елементами мультимедійності: він має доступ до великої кількості інформації (засоби масової інформації, Інтернет, бібліотеки, соціальне оточення), але обмеженим у ресурсі часу, схильним до послаблення функцій нервової системи впродовж навчання та в період сесії. Дисципліна «Фізичне виховання» надає всі можливості для зміцнення та покращення функцій організму студента, проте, відповідно до практичного досвіду педагогів, у сучасної студентської молоді недостатньо розвинене мотиваційно-ціннісне ставлення до занять фізичною культурою, що свідчить про необхідність пошуку ефективних шляхів формування в студентів пізнавальної активності до предмета й до цінностей фізичної культури як основного чинника здорового способу життя.

Основою такого ставлення до дисципліни є навчальні програми-анахронізми, створені в Радянському Союзі, але досі використовувані в дитячих садках, школах України. Такі програми мають досить великий перелік недоліків:

- націленість на виконання нормативів і, як наслідок, оцінювання лише кінцевого результату;
- багаторічне дублювання та однотипність вправ;
- недостатній зв'язок «Фізичного виховання» з іншими навчальними дисциплінами;
- уніфіковане ставлення до учнів.

І якщо докорінні зміни потрібно вносити вже на етапі викладання фізичного виховання в середньоосвітніх закладах, то у ВНЗ доречніше корегувати ставлення студентів до дисципліни з перших же занять.

Найефективніше людина працює в психологічно гармонійному і сприятливому оточенні. Для студентів, відповідно до результатів опитування, прийнятніше корпоративне тренування (студенти активно навчають один одного) – 32 %, навчання в малих групах – 15%, в парах – 13%, рухливі та сюжетно-рольові ігри – 24% під наглядом викладача, аніж фронтальне (викладач навчає усіх одночасно) – 11% або індивідуальне тренування – 5%.

Також опитування показало, що студенти найкраще сприймають інформацію з відео- та/або аудіосупроводом, інфорграфікою, що дозволяють в короткий проміжок часу сформувати їм уявлення про об'єкт пізнання найширше і з найрізніших точок зору.

Так, 37% з опитаних підтвердили, що вважають доцільним використання під час занять відеоматеріалів, які містять практичні поради відомих спортивних тренерів, мотивуючі

інтерв'ю з олімпійськими чемпіонами, уривки з документальних фільмів про цінності фізичної культури та потребу в фізичному самовдосконаленні.

Сімдеся один відсоток опитаних впевнені, що музичний супровід допомагає їм виконувати вправи, які потребують підвищеної рухливості, при швидкому темпі або концентруватися при повільному.

Наступною психологічною особливістю формування зацікавленості сучасного студента до процесу пізнання є елемент залучення його в певну соціальну спільноту чи до певної соціальної події. Студенти, які в соціальних мережах є учасниками груп, присвячених академічному навчанню, мають більш тісний психологічний та соціальний зв'язок між членами групи, кращу поінформованість про заняття та користь від них, позитивне емоційно забарвлене ставлення до процесу пізнання.

За створення в соціальній мережі сторінки для окремої навчальної групи, в якій би вони могли дізнатися про власні фізичні досягнення, обговорити здоровий спосіб життя, види спорту та найближчі спортзали, знайти партнера для тренувань тощо, висловились 65% опитаних, 28% обрали «нецікаво», 7% були проти.

Елемент залучення також можна використовувати для підвищення зацікавленості студентів у процесі пізнання за допомогою проведення:

- наукових та практичних конференцій;
- змагань з різних видів спорту;
- майстер-класів;
- бесід щодо особливостей розвитку спорту в регіоні;
- спільних відкритих занять зі студентами інших спеціальностей або студентами старших років навчання, випускниками вищого навчального закладу.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволяє нам стверджувати, що одночасно зі здійсненням Державної програми розвитку фізичної культури в Україні залишається проблема низької зацікавленості молоді фізичною культурою. Результати опитування підтвердили, що учні вищих навчальних закладах зараз потребують пошуку та ефективного впровадження інноваційних методів в систему фізичного виховання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Актуальні проблеми теорії і методики фізичного виховання / [В.Г. Ареф'єв, Євгеніуш Болях, О.Ю. Бубела та ін.] ; Державний комітет України з питань фізичної культури і спорту ; Укр. акад. наук ; Львів. держ. ін-т фізичної культури. – Львів : [б. в.], 2005. – 296 с.
2. Грибан Г.П. Життєдіяльність та рухова активність студентів / Г.П. Грибан. – Житомир : Рута, 2009. – 594 с.
3. Долженко Л.П. Захворюваність і рухова активність студентів з різними рівнями соматичного здоров'я / Л.П. Долженко // Теорія та методика фіз. виховання і спорту. – 2004. – № 1. – С. 21–24.
4. Загальнодержавна цільова соціальна програма розвитку фізичної культури і спорту на 2012-2016 роки / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/category/54>
5. Закон України «Про фізичну культуру і спорт» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
6. Іванова Г. Є. Валеологічні основи фізкультурно-оздоровчої роботи серед студентів у вищих технічних закладах освіти : навч. посіб. / Іванова Г. Є. – Луцьк : [б. в.], 1999. – 80 с.

7. Побережна Н. О. Дидактичні умови впровадження інформаційних технологій у навчальний процес вищого навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.09 «Теорія навчання» / Н. О. Побережна. – Кривий Ріг, 2010. – 20 с.
8. Щербина В. Г. Композиційні вправи як засіб управління розвитком творчих здібностей студентів художньо-графічного факультету : навч.-метод. посіб. / Щербина В. Г. – Кривий Ріг : [б. в.], 1998. – 90 с.

REFERENCES

1. Aktual'ni problemy teorii i metodyky fizychnoho vykhovannya / [V. H. Aref'yev, Yevheniush Bolyakh, O. Yu. Bubela ta in.] ; Derzhavnyy komitet Ukrainy z pytan' fizychnoyi kul'tury i sportu ; Ukr. akad. nauk ; L'viv. derzh. in-t fizychnoyi kul'tury. – Lviv : [b. v.], 2005. – 296 s.
2. Hryban H.P. Zhyttyedyial'nist' ta rukhova aktyvnist' studentiv / H.P. Hryban. – Zhytomyr : Ruta, 2009. – 594 s.
3. Dolzhenko L.P. Zakhvoryuvanist' i rukhova aktyvnist' studentiv z riznyamy rivnyamy somatychnoho zdorov'ya / L.P. Dolzhenko // Teoriya ta metodyka fiz. vykhovannya i sportu. – 2004. – № 1. – S. 21–24.
4. Zahal'noderzhavna tsil'ova sotsial'na prohrama rozvytku fizychnoyi kul'tury i sportu na 2012-2016 roky / [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/category/54>
5. Zakon Ukrainy «Pro fizychnu kul'turu i sport» / [Elektronnyy resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3808-12>
6. Ivanova H. Ye. Valeolohichni osnovy fizkul'turno-ozdorovchoyi roboty sered studentiv u vyshchyykh tekhnichnykh zakladakh osvity : navch. posib. / Ivanova H. YE. – Luts'k : [b. v.], 1999. – 80 s.
7. Poberezhna N.O. Dydaktychni umovy vprovadzhennya informatsiynykh tekhnolohiy u navchal'nyy protses vyshchoho navchal'noho zakladu : avtoref. dys. na zdobuttya nauk. stupenya kand. ped. nauk : spets. 13.00.09 «Teoriya navchannya» / N. O. Poberezhna. – Kryvyy Rih, 2010. – 20 s.
8. Shcherbyna V.H. Kompozytsiyni vpravy yak zasib upravlinnya rozvytkom tvorchykh zdibnostey studentiv khudozhn'o-hrafichnoho fakul'tetu : navch.-metod. posib. / Shcherbyna V.H. – Kryvyy Rih : [b. v.], 1998. – 90 s.

УДК 378.09:796.011.3

СУТНІСТЬ МОДЕРНІЗАЦІЇ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ТА СПОРТУ В УНІВЕРСИТЕТСЬКІЙ ОСВІТІ

Долгова Н. О.

40007, Сумський державний університет, вул. Римського-Корсакова, 2, м. Суми, Україна

natali-dolgova70@mail.ru

У статті на основі аналізу вітчизняної та зарубіжної наукової літератури обґрунтовано сутність модернізації фізичного виховання та спорту в університетській освіті. Узагальнено наукову і спеціальну літературу з проблеми модернізації. Розглянуті наукові праці українських, італійських, американських, польських та російських дослідників. Проаналізовано дефініції модернізації, сформульовані представниками різних наукових галузей у межах теорії модернізації. Виокремлено сутнісні характеристики модернізації. Наголошено на значимості модернізації вищої освіти, зокрема її гуманізації і демократизації. Показано, що осмислення поняття «модернізація» як процесу оновлення, осучаснення, введення нового в мету, зміст, методи та форми навчання й